

УДК:612.89:613.1

ПСИХОФІЗІОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ МЕТЕОЧУТЛИВИХ ОСІБ

Волкова Н.М.

Тернопільський державний медичний університет ім. І.Я. Горбачевського

Робота фахівців транспортної медицини створює високе навантаження на психо-емоційну сферу, вимагає швидкого аналізу ситуації і прийняття рішення. Надання невідкладної медичної допомоги часто відбувається у несприятливих погодних умовах. Завданням даного дослідження було сформувавши психологічний портрет метеочутливих осіб. Практично здорові люди з високим рівнем нейротизму за Айзенком, які відчують при метеоциклоні зростання дратівливості, втому, головний біль, потребують реабілітаційних заходів, індивідуального підбору психотерапевтичних програм, визначення шляхів самоактуалізації і соціалізації особистості, оптимального індивідуального режиму праці і відпочинку, навчання навичок раціонального використання часу і планування своєї діяльності. Інформацію про психологічні особливості осіб з високою метеочутливістю доцільно враховувати при професійному відборі у транспортній медицині.

Ключові слова: професійний відбір, метеоциклон, головний біль.

Вступ

Робота фахівців транспортної медицини створює високе навантаження своєю психо-емоційною сферою, вимагає швидкого аналізу ситуації і прийняття рішення. Надання невідкладної медичної допомоги часто відбувається у несприятливих погодних умовах. Тому для здійснення професійного відбору і оптимальної організації праці у транспортній медицині актуальним є питання метеореактивності практично здорових людей працездатного віку. У наших попередніх дослідженнях було виявлено зміни автономної регуляції системного і регіонарного кровообігу у практично здорових осіб при метеоциклоні, зокрема явища десинхронізації у осіб з високим нейротизмом [1, 2]. Завданням даного дослідження було сформувавши психологічний портрет метеочутливих осіб.

Об'єкти, контингенти, методи дослідження

Обстежуваних віком 17-23 роки із групи практично здорових осіб при метеоситуації I і III типу тестували за допомогою опитувальника Айзенка, форма А; теста Люшера, теста MMPI. Для оцінки стану вищої нервової діяльності обстежених застосовували пакет програм "Пси-

Физи". Застосовували тест Айзенка (Форма А), таблиці Шульте, коректурну пробу Бурдона, тест на короткочасну пам'ять. У обстежуваних збирали метеоанамнез і сформували групу осіб, які при метеоциклоні відчували погіршення самопочуття, зростання тривожності, головний біль. Результати статистично обробляли на персональному комп'ютері у програмі Excel.

Результати і їх обговорення

Всі обстежені були поділені на дві групи за рівнем нейротизму. У першу групувійшли особи з нейротизмом нижче 11 балів. До другої групи об'єднали респондентів з нейротизмом вище 12 балів. Виявили, що у осіб з вищим нейротизмом при метеоситуації III типу спостерігалися суттєво менша тривалість впрацювання і вищі показники витривалості і стійкості уваги у тесті Шульте; більша кількість виконаних арифметичних дій при більшій кількості помилок; більша кількість вірно відтворених слів; вищий показник у тесті з кубиками Коса. Середні дані по результатах у цих вибірках і достовірність різниці наведені у таблиці 1.

Обстеження працездатних дорослих осіб у віці 30-40 років показало, що

фактор нейротизму при помірній вираженості є сприятливою умовою для ефективно розумової діяльності навіть при метеоситуації III типу.

За даними літератури, показник нейротизму характеризує емоційну стабільність особистості. Висока емоційна стійкість відповідає значенням показника 0-11 балів. Емоційну нестабільність і погану адаптованість виявляють у осіб з нейротизмом 14-24 бали. Відповідно проміжні значення фактора нейротизму характеризують емоційно стійку особистість, не схильну до занепокоєння, витривалу до зовнішніх впливів, яка викликає довіру і схильна до лідерства [3].

Оцінка психо-емоційного стану обстежених за допомогою теста Люшера виявила при метеоситуації III типу суттєве зростання рівня тривожності та емоційного стреса. Цей результат не залежав від інших психологічних рис обстежених. Зміна розміщення більшістю обстежених основних кольорів за умов метеоциклону, порівняно з антициклоном, свідчило

не тільки про наростання психо-емоційної нестабільності, але й погіршення розумової працездатності. Кількість осіб з ознаками переживання внутрішнього конфлікту зростає з 5 % при антициклоні до 25 % при циклонічній погоді.

За даними опитування обстежених, розповсюдженість головного болю за метеоситуації III типу склала 35 %. Серед осіб з високою метеочутливістю, які відчувають головний біль, 70 % обстежених скаржилися на втому за I типу погоди, 80 % відчували фізичну слабкість, 57 % - сонливість.

Тестування за допомогою опитувальника MMPI виявило такі особливості психологічного стану обстежених з високою метеочутливістю. Порівняно з контрольною групою, вони набрали більше балів ($p < 0,05$) за шкалами медична симуляція, потреба у лікуванні, статевая активність, статеві відхилення, алкоголізм, іпохондрія, депресія, психопатія, паранойя, психастенія, шизофренія, творчий склад, інтелектуальний показник, науко-

Таблиця 1

Психологічні показники обстежених у віці 30-40 років при метеоситуації III типу залежно від рівня нейротизму

Показник	Значення $M \pm m$ у групі	
	високого нейротизму	низького нейротизму
Нейротизм	14,83 ± 0,70*	8,88 ± 0,54
Середній час опрацювання таблиць 1,2,3	42,00 ± 3,18	45,33 ± 4,02
Середній час опрацювання таблиць 4,5,6	47,16 ± 3,69	42,66 ± 3,72
Середній час опрацювання таблиці	44,58 ± 3,06	44,00 ± 3,87
Показник впрацювання	0,94 ± 0,04*	1,03 ± 0,01
Показник витривалості	1,06 ± 0,04*	0,97 ± 0,10
Показник стійкості уваги	1,14 ± 0,09*	0,94 ± 0,01
Загальна кількість зазначених букв у завданні	101,83 ± 3,43	105,33 ± 3,25
Кількість помилок	3,17 ± 0,75	7,88 ± 2,45
Тривалість тестування у сек	119,50 ± 3,62	118,22 ± 8,92
Кількість вірно відтворених чисел	5,50 ± 0,34	5,44 ± 0,34
Кількість вірно відтворених цифр на їх місці розташування	3,50 ± 0,43	3,78 ± 0,57
Кількість арифметичних дій	15,83 ± 2,91*	8,88 ± 1,45
Кількість помилок при виконанні арифметичних дій	4,00 ± 1,21	2,78 ± 0,40
Кількість вірно названих слів	23,50 ± 1,63*	17,89 ± 1,34
Показник вербальної пам'яті у балах	7,00 ± 0,68*	5,00 ± 0,41
Сумарний показник помилок лінійного окоміру	6,50 ± 0,81	6,11 ± 1,06
Кількість балів за вірними відповідями у тесті "Числові ряди"	7,50 ± 1,28	6,56 ± 1,50
Кількість балів у тесті з кубиками Коса	43,00 ± 1,98*	32,77 ± 2,63

Примітка. * $p < 0,05$ у порівнянні з групою низького нейротизму.

вий потенціал, артистичний потенціал, інтраверсія, воля, чутливість, тривога, помисливість, імпульсивність, залежність, приниженість, самовідчуження, святенництво, ворожість, хвостизм, соціальна відчуженість, споживацька тенденція.

Водночас особи з низькою метеочутливістю мали вищі показники ($p < 0,05$) по шкалах суспільна диссимуляція, тенденція перечити, корекція, інтелектуальна активність, інтелектуальна продуктивність, працездатність, шкільний потенціал, викладацький потенціал, службізм, емоційність, впевненість, самовладання, оптимізм, терпимість, пристосованість, самооцінка, прихильність, потреба у прихильності, уїдливість, конформізм, лідерство, соціальний статут, соціальна значимість, соціальна впевненість, соціальна відповідальність, соціальні потреби (таблиця 2).

Розглянемо психологічний статус осіб з високою метеочутливістю, які відчувають при метеоциклоні головний біль, у порівнянні з однолітками, які не вважали себе чутливими до метеофакторів і не скаржилися на суттєві зміни самопочуття чи працездатності при метеоциклоні. Метеочутливі обстежені мають досить високий показник тесту “медична симуляція”, який є меншим за результат тесту “потреба у лікуванні”. Обидва показники перевищують такі у осіб з низькою метеочутливістю. Таке співвідношення показників свідчить що меточутливі особи схильні нехтувати своїм здоров’ям навіть при наявності деяких симптомів захворювань. У той же час показники за тестами “суспільна диссимуляція”, “ворожість”, “інтраверсія”, “соціальне відчуження” виявляють меншу орієнтованість цих осіб на суспільне схвалення, а отже меншу схильність дотримуватися таких суспільно схвалюваних схем поведінки як наприклад здоровий спосіб життя чи заходи профілактики захворюваності. У метеочутливих осіб виявлені вищі показники по шкалах “статева активність” і “статеві відхилення” при низькому показнику “потреби у прихильності” та високому

результаті тесту “соціальна відчуженість”. Таке співвідношення результатів характеризує особистість, яка стоїть за рамками сімейних та суспільних інтересів, замкнена у собі, може переживати моральні конфлікти, боязнь переслідування тощо.

Ці дані узгоджуються з вищими показниками по тестах “алкоголізм”, “іпохондрія”, “депресія”, “психопатія”, “паранойя”, “психастенія”, “шизофренія” і частково розкривають причини виявлених особливостей психологічного стану.

Нижчий показник “емоційності” виявляє їх схильність стримувати емоції, що теж може бути фактором який сприяє розвитку внутрішнього конфлікту. Варто також зауважити, що значення результатів по названих шкалах не виходять за межі норми, а отже характеризують певні схильності, які піддаються психотерапевтичному впливу. Обрахунок фактору В за середніми значеннями по шкалах “паранойя”, “шизофренія”, “іпохондрія” і “депресія” дає показник 27,0 п., що свідчить, враховуючи менше значення показника “корекція”, про належність до групи з високою метеочутливістю таких осіб, які знаходяться на межі психотичного стану або переживають емоційний стрес. Результат по тесту “корекція” менший 50 п., що свідчить про зниження адаптивних можливостей даних обстежених. Середній показник по тесту “іпохондрія” знаходиться у межах 50-60 п., що характеризує такі особистісні риси як упертість, невибагливість, повільність і ригідність, які часто виявляють у соматично хворих. Тест “депресія” виявляє схильність до смутку, хвилювання, сором’язливість, невдоволення собою і узгоджується з низькими показниками “працездатності” і “оптимізму”.

У обстежених з високою метеочутливістю, які відчувають головний біль, середній показник по тесту “психопатія” склав $72,68 \pm 3,74$ п. Такий рівень показника частіше зустрічається у чоловіків молодого і зрілого віку, в яких характер незалежний, нерішучий і тривожний; відношення до життя - негативне (нудь-

Таблиця 2

Психологічний статус осіб з високою і низькою метеочутливістю за опитувальником ММРІ ($p < 0,05$)

Шкала	Особі з високою метеочутливістю		Особі з низькою метеочутливістю	
	М ± m, відсотки прості і нормалізовані	М ± m, бали	М ± m, відсотки прості і нормалізовані	М ± m, бали
Суспільна дисимуляція	30,87 ± 5,04	1,81 ± 0,54	47,0 ± 4,76	3,50 ± 0,51
Медична симуляція	42,75 ± 4,52	4,50 ± 0,34	32,0 ± 6,19	3,57 ± 0,48
Тенденція перечити	25,50 ± 2,85	1,25 ± 0,33	40,14 ± 2,28	2,71 ± 0,10
Потреба у лікуванні	58,75 ± 1,74	4,06 ± 0,24	49,28 ± 2,59	3,36 ± 0,32
Статева активність	55,50 ± 2,76	3,25 ± 0,34	40,28 ± 4,32	2,0 ± 0,41
Статеві відхилення	51,50 ± 2,56	4,37 ± 0,26	39,86 ± 1,67	3,28 ± 0,31
Алкоголізм	50,50 ± 2,82	3,62 ± 0,44	42,43 ± 2,31	2,36 ± 0,30
Корекція	44,16 ± 2,31	-	49,71 ± 2,75	-
Іпохондрія	55,70 ± 3,17	-	46,18 ± 2,38	-
Депресія	63,09 ± 3,03	-	56,82 ± 2,90	-
Психопатія	72,68 ± 3,74	-	63,79 ± 3,26	-
Паранойя	69,41 ± 3,51	-	58,88 ± 3,16	-
Психастенія	65,44 ± 2,06	-	58,56 ± 3,46	-
Шизофренія	76,06 ± 2,84	-	70,15 ± 3,83	-
Творчий склад	2,62 ± 0,20	3,44 ± 0,43	1,97 ± 0,18	2,14 ± 0,54
Інтелектуальна активність	2,22 ± 0,14	1,19 ± 0,39	2,77 ± 0,09	2,64 ± 0,14
Інтелектуальний показник	5,16 ± 0,08	4,12 ± 0,25	4,81 ± 0,15	3,14 ± 0,36
Науковий потенціал	1,73 ± 0,06	3,75 ± 0,31	1,55 ± 0,09	3,43 ± 0,37
Артистичний потенціал	1,99 ± 0,07	4,62 ± 0,26	1,69 ± 0,13	3,71 ± 0,42
Інтелектуальна продуктивність	11,37 ± 0,53	1,12 ± 0,41	13,29 ± 0,39	2,57 ± 0,28
Працездатність	44,62 ± 3,98	1,37 ± 0,42	56,42 ± 2,72	2,78 ± 0,18
Шкільний потенціал	42,12 ± 4,85	1,87 ± 0,31	53,0 ± 4,55	2,57 ± 0,28
Викладацький потенціал	42,50 ± 4,24	1,31 ± 0,39	58,0 ± 3,05	2,71 ± 0,15
Службізм	37,0 ± 3,05	1,06 ± 0,37	41,85 ± 4,21	1,5 ± 0,51
Інтраверсія	61,70 ± 3,47	3,37 ± 0,38	50,0 ± 0,94	2,36 ± 0,14
Воля	44,62 ± 4,23	1,94 ± 0,35	35,86 ± 4,40	0,93 ± 0,34
Чутливість	61,62 ± 5,89	3,81 ± 0,39	48,57 ± 5,30	3,21 ± 0,39
Тривога	55,75 ± 5,55	3,75 ± 0,40	35,71 ± 4,48	2,71 ± 0,26
Помисливість	61,0 ± 2,90	4,56 ± 0,22	54,14 ± 2,32	4,14 ± 0,24
Імпульсивність	53,0 ± 5,30	3,94 ± 0,29	47,57 ± 6,08	3,78 ± 0,47
Емоційність	53,87 ± 2,19	2,43 ± 0,22	66,0 ± 4,76	3,07 ± 0,47
Впевненість	55,87 ± 1,82	2,81 ± 0,13	62,57 ± 2,78	3,0 ± 0,27
Самовладання	51,25 ± 8,30	1,44 ± 0,42	62,43 ± 1,16	1,57 ± 0,54
Оптимізм	45,62 ± 4,10	1,12 ± 0,44	63,14 ± 3,01	3,07 ± 0,30
Терпимість	40,25 ± 2,58	1,50 ± 0,23	44,29 ± 2,96	1,93 ± 0,25
Залежність	65,50 ± 5,04	4,75 ± 0,25	47,86 ± 1,28	3,14 ± 0,09
Пристосованість	60,0 ± 4,44	2,12 ± 0,35	75,43 ± 3,80	3,50 ± 0,39
Самооцінка	38,0 ± 4,28	1,94 ± 0,33	58,86 ± 3,82	3,28 ± 0,32
Приниженість	46,0 ± 2,27	3,62 ± 0,23	36,43 ± 3,86	2,43 ± 0,46
Самовідчуження	63,25 ± 4,13	4,19 ± 0,31	43,71 ± 6,36	2,78 ± 0,36
Святенництво	63,25 ± 5,33	3,87 ± 0,39	45,71 ± 2,63	3,0 ± 0,19
Прихильність	37,5 ± 6,12	1,69 ± 0,53	49,28 ± 5,28	2,64 ± 0,40
Ворожість	66,0 ± 3,84	4,62 ± 0,21	56,0 ± 4,54	3,28 ± 0,46
Потреба у прихильності	15,62 ± 2,52	1,0 ± 0,37	33,28 ± 4,05	2,71 ± 0,31
Удливість	44,25 ± 1,90	1,06 ± 0,26	57,28 ± 2,20	2,65 ± 0,18
Конформізм	45,50 ± 3,57	1,43 ± 0,35	61,0 ± 1,68	2,93 ± 0,07
Хвостизм	51,37 ± 4,15	3,93 ± 0,27	36,57 ± 2,66	2,71 ± 0,24
Лідерство	38,50 ± 4,15	1,94 ± 0,38	59,57 ± 2,25	3,14 ± 0,18
Соціальний статут	52,25 ± 2,99	2,37 ± 0,30	57,57 ± 3,51	3,14 ± 0,14
Соціальна відчуженість	51,37 ± 2,56	4,50 ± 0,27	42,28 ± 7,71	3,21 ± 0,63
Соціальна значимість	61,25 ± 7,03	3,31 ± 0,60	77,86 ± 2,30	4,36 ± 0,26
Соціальна впевненість	58,25 ± 6,83	3,06 ± 0,39	71,43 ± 5,44	3,78 ± 0,32
Соціальна відповідальність	52,37 ± 3,36	1,69 ± 0,41	55,0 ± 4,43	2,0 ± 0,49
Соціальні потреби	61,37 ± 2,35	2,31 ± 0,25	68,86 ± 4,22	2,71 ± 0,54
Споживацька тенденція	64,62 ± 4,39	4,43 ± 0,27	46,57 ± 2,94	3,0 ± 0,15

га, нещастя); відношення до себе - самообвинувачення; до людей - недовіра, підозрілість, відчуженість, часто зловживання алкоголем. При сполученні високих балів по тестах "психопатія" і "іпохондрія" загальна іпохондрична симптоматика супроводжується асоціальними рисами поведінки. Високі бали по тестах "психопатія" і "депресія" часто виявляються при алкоголізмі. Для осіб з високими балами по тестах "психопатія" і "психастенія" характерні циклоїдні коливання настрою, з почуттям потреби усвідомлювати себе потрібним для навколишніх, для справи, непевність у собі, скарги на головні болі. Ці характеристики узгоджуються з високими середніми показниками "залежності", "самовідчуженості", "ворожості" та низькою "прихильністю", виявленими у метеочутливих осіб.

Показник "психастенія" у групі метеочутливих обстежених в середньому склав $65,44 \pm 2,06$ п., висока "залежність", низька "приспосованість" і "самооцінка". Це свідчить, що вони належать до найбільш тривожної категорії людей з проявами нерішучості, самоспостереження, переживань. Жінки схильні до невротичних реакцій. Середній показник по тесту "приниженість" у метеочутливих надто високий за абсолютним значенням, але суттєво вищий ніж у контрольній групі. Тобто до групи метеочутливих імовірно потрапили люди із невирішеними давніми особовими конфліктами, які одержали занадто строге виховання, скаржаться на хронічне нездужання й перенесені життєві невдачі.

Середній результат за тестом "шизофренія" $76,06 \pm 2,84$ п. характеризує обстежених як особистостей з гнучким розумом, оригінальними судженнями, які відрізняються широтою інтересів і творчим характером мислення. Це відповідає їх вищим результатам у тестах "творчий склад", "інтелектуальний показник", "науковий потенціал", "артистичний потенціал", порівняно з обстеженими з низькою метеочутливістю. Цікаво зауважити, що для обстежених цієї групи характерне

розвинуте асоціативне і аналітичне мислення, здатність до дослідницької роботи, інтуїція, що дозволяє успішно вирішувати професійні завдання, що не піддаються формалізації, артистичні здібності. З огляду на вищесказане, корекція емоційної нестабільності у них сприятиме не тільки профілактиці метеотропних реакцій, а й покращанню працездатності.

При високому інтелектуальному показнику особи з високою метеочутливістю мають низький рівень інтелектуальної продуктивності, імовірно через низьку інтелектуальну активність і працездатність. Тобто це люди, які здатні до творчої інтелектуальної праці, але швидко виснажуються. Отже серед засобів корекції їх працездатності має бути індивідуальна раціональна організація режиму праці і відпочинку. Враховуючи низькі показники по тестах "службізм" і "конформізм", що характеризує їх схильність до божемного невпорядкованого способу життя і невміння прилаштовуватись до обставин, особи з високою метеочутливістю потребують навчання навичкам планування своєї діяльності, що можна враховувати уже в дитячому і підлітковому віці. Актуальність цього висновку зростає через високий показник у тесті "хвостизм". При цьому спостерігаються такі якості, як низька працездатність, погане самопочуття, стан пригніченості, подразливість, нерішучість, сором'язливість, занепокоєння й помисливість, у хвостиста нецікаве, рутинне життя, і його світовідчуття формується на основі думок, що затвердилися в його оточенні. Оскільки вік обстежених нами метеочутливих осіб 19-22 роки, показник "хвостизм", який перевищує "конформізм" свідчить про незнання життя й невміння ладити з людьми. Виявлена висока "споживацька тенденція" свідчить, що їм імовірно властиві такі риси, як почуття безпорадності, пасивність, обережність, непевність, нетерплячість, дратівливість, недовіра, ворожість, невдоволення життям і егоїзм, які до 30 років ще можуть змінюватися і тому розглядатися як варіант норми.

Метеочутливі обстежені характеризуються високим показником у тестах “тривога” - $55,75 \pm 5,55$ п. і “помисливість” - $61,0 \pm 2,90$. При високому рівні тривоги людина завжди обирає об’єкти тривоги, а якщо такі відсутні, то вигадує їх. При цьому проявляються такі риси нервозності, як напруженість, непевність, чутливість, зникаючість, роздратованість, уразливість, невдоволення життям. Тривоги й турботи заважають людині зосереджуватися, заснути, можуть супроводжуватись головними болями. При виявленому у цій групі високому показнику по тесту “імпульсивність” така реакція розвивається швидко.

Висока розповсюдженість головного болю, що складає 70 % серед метеочутливих осіб, спонукає шукати адекватні засоби корекції і профілактики. Одним із таких напрямків можуть стати, на нашу думку, індивідуально підібрані програми психотерапевтичних заходів, визначення шляхів самоактуалізації і соціалізації особистості, оптимальний підбір індивідуального режиму праці і відпочинку, навчання навичок раціонального використання часу і планування своєї діяльності.

За даними письмового опитування самооцінки психологічного стану були респонденти, які не вважали себе метеочутливими. Але проведені нами попередні психофізіологічні обстеження практично здорових осіб виявили хоча б найменші зміни - тривожності, автономної регуляції, регіонарного кровообігу, електричної активності головного мозку тощо при метеоциклоні у кожної людини. Отже метеофактори впливають на всіх, але для частини людей цей вплив не є екстремальним. Тому доцільно зупинитися на психологічних особливостях обстежених з низькою метеочутливістю, які увійшли до контрольної групи. Варто відзначити їх орієнтованість на позитивну оцінку суспільства, ініціативність і жвавість характеру, помірні схильність до пригод, прояв хоробрості, товарицькість, гнучкий розум, здатність до аналітичного мислення і оригінальних суджень, дотепність, широту

інтересів, творчий характер мислення, здібності до дослідницької діяльності, помірну енергійність, життєрадісність, схильність активно реагувати на поточні події, реалістично оцінювати їх і не ускладнювати, середній рівень “оптимізму”, “залежності”, “терпимості”, “самооцінки”. Більшість показників попадали в середню інтервала нормальних значень, що характеризує обстежених контрольної групи як урівноважених і соціально адаптованих осіб, із середнім рівнем працездатності “соціальних потреб” і “споживацької тенденції”. Фактор В в них дорівнював 26,0 п., рівень “медичної симуляції” - меншим за “потребу у лікуванні”, показник “волі” - низьким за абсолютним значенням і меншим за такий в обстежених з високою метеочутливістю. Тобто рівень емоційного стресу і схильність нехтувати власним здоров’ям подібні до ситуації у групі з високою метеочутливістю. Водночас в контрольній групі виявлений низький показник у тесті “святенництво”, тобто не схильність до милування своїми позитивними якостями й критичного відношення до своїх негативних якостей. Натомість обстежувані контрольної групи були більш об’єктивні до себе. У них виявлені вищі середньонормальних показники тесту “соціальна значимість” - $77,86 \pm 2,30$ п. і “соціальна впевненість” - $71,43 \pm 5,44$, що притамане людям, упевненим у своєму положенні, які знають свою суспільну ціну - спокійним, рішучим, товарицьким, напоригим, які зазвичай добиваються свого. При цьому показник “соціальної відповідальності” був дещо нижче середньонормального $55,0 \pm 4,43$ п. Аналіз цих даних показує, що більшість якостей, що різняться у групах з високою і низькою метеочутливістю піддаються психотерапевтичній корекції і тренуванню.

Висновки

1. Практично здорові люди з високим рівнем нейротизму за Айзенком, які відчувають при метеоциклоні зростання дратівливості, втому, головний біль, потребують реабілітаційних за-

ходів, індивідуального підбору психотерапевтичних програм, визначення шляхів самоактуалізації і соціалізації особистості, оптимального індивідуального режиму праці і відпочинку, навчання навичок раціонального використання часу і планування своєї діяльності.

2. Інформацію про психологічні особливості осіб з високою метеочутливістю доцільно враховувати при професійному відборі у транспортній медицині.

Література

1. Волкова Н.М. Роль автономної регуляції у механізмах метеотропних реакцій практично здорових дорослих осіб// Довкілля та здоров'я. " 2009. " № 1. " С. 18-21.
2. Волкова Н.М. Особливості автономної регуляції виконання психоемоційного навантаження за несприятливих метеоумов/ Буковинський медичний вісник. " 2009. " Том 13, №2. " С.16-18.
3. Практическая психодиагностика. Методики и тесты. " Издательский Дом "Бахрах": Самара, 1999. " 669с.

Резюме

ПСИХОФИЗИОЛОГИЧЕСКИЕ ОСОБЕННОСТИ МЕТЕОЧУВСТВИТЕЛЬНЫХ ЛИЦ

Волкова Н.М.

Работа специалистов транспортной медицины создает высокую нагрузку на психо-эмоциональную сферу, требует быстрого анализа ситуации и принятия решения. Оказание неотложной медицинской помощи часто происходит в неблагоприятных погодных условиях. Задачей данного исследования было сформировать психологический портрет метеочувствительных лиц. Практически здоровые люди с высоким уровнем нейротизма по Айзенку, которые испытывают при метеоциклоне рост раздражительности, усталости, головную боль, требуют реабилитационных мероприятий, индивидуального подбора психотерапевтических

программ, определения путей самоактуализации и социализации личности, оптимального индивидуального режима труда и отдыха, обучения навыкам рационального использования времени и планирования своей деятельности. Информацию о психологических особенностях лиц с высокой метеочувствительностью целесообразно учитывать при профессиональном отборе в транспортной медицине.

Ключевые слова: профессиональный отбор, метеоциклон, головная боль.

Summary

PSYCHOPHYSIOLOGICAL PECULIARITIES OF THE METEOROLOGICAL SENSITIVE PERSONS

Volkova N.M.

Working professionals in transport medicine creates a high load on the psycho-emotional sphere, requires rapid situation analysis and decision making. Providing emergency medical aid often occurs in adverse weather conditions. The objective of this study was to create a psychological portrait of people, who are high sensitive to adverse weather conditions. Practically healthy people with high neuroticism by Eysenck, who feel at adverse weather conditions increased irritability, fatigue, headache, require rehabilitation, individual psychotherapy programs, including ways of self-actualization and socialization guidance, the optimal regimen of individual work and rest, study skills, time management and planning their activities. Information about the psychological characteristics of persons, who are high sensitive to adverse weather conditions, should consider when selecting a professional in transport medicine.

Keywords: professional selection, meteotsyklon, headache.

*Впервые поступила в редакцию 18.11.2011 г.
Рекомендована к печати на заседании редакционной коллегии после рецензирования*